

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

DOAMNA LAILA MEDINA

prezentate la 3 martie 2022¹

Cauza C-659/20

ET

împotriva

Ministerstvo životního prostředí

[cerere de decizie preliminară formulată de Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă, Republica Cehă)]

„Trimitere preliminară – Articolul 267 TFUE – Protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea – Regulamentele (CE) nr. 338/97 și (CE) nr. 865/2006 – Derogări de la interzicerea activităților comerciale – Exemplare născute și crescute în captivitate ale unei specii de animale – Noțiunea de «animale de reproducere» – Stabilirea ascendenței animalelor de reproducere”

Introducere

1. „Fauna și flora sălbatică, în numeroasele lor forme de o mare frumusețe și variate, sunt o parte de neînlocuit a sistemelor naturale ale pământului, care trebuie protejată în beneficiul actualei generații și al celor care vor urma.” Această declarație fundamentală figurează în preambulul Convenției privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție (denumită în continuare „CITES”)².

2. CITES este un tratat internațional în domeniul mediului care are ca obiectiv protejarea anumitor specii ale faunei și florei sălbatice împotriva exploatării excesive prin intermediul comerțului internațional. Comentatorii l-au descris ca fiind „fără îndoială cel mai de succes dintre toate tratatele internaționale referitoare la conservarea speciilor sălbatice”, admitând însă totodată că „există cu siguranță în continuare probleme”³. În special, traficul ilegal cu specii sălbatice „continuă să reprezinte o preocupare majoră”⁴. Unele estimări ale valorii comerțului ilegal la nivel mondial se situează între 7 și 23 de miliarde de dolari americani (USD) pe an⁵. Cel mai recent raport al ONU privind infracțiunile legate de speciile sălbatice la nivel mondial arată

¹ Limba originală: engleza.

² Semnată la Washington (Statele Unite) la 3 martie 1973 (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 993, nr. I-14537).

³ Bowman, M., „A Tale of Two CITES: Divergent Perspectives upon the Effectiveness of the Wildlife Trade Convention”, *Review of European, Comparative & International Environmental Law*, vol. 22, 2013, p. 228, citându-l pe Davies P., în Bowman, M., Davies, P., și Redgwell, C., *Lyster's International Wildlife Law*, ediția a doua, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, p. 484 și 533.

⁴ Astfel cum se recunoaște în Rezoluția Conferinței părților 11.3 „Conformitate și asigurarea respectării normelor”.

⁵ Nellemann, C. și alții (ed.), *The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat to Natural Resources, Peace, Development and Security, A UNEP-Interpol Rapid Response Assessment*, UNEP, 2016, p. 7.

că infracțiunile legate de speciile sălbatice reprezintă o afacere „globală; profitabilă, cu o cerere ridicată care determină prețuri ridicate și extrem de răspândită”⁶. Același raport evidențiază legăturile dintre criza sanitară mondială și exploatarea ilegală a speciilor sălbatice și consideră că încetarea infracțiunilor legate de speciile sălbatice constituie o „parte esențială a unei reconstrucții mai bune în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19”⁷.

3. În lumina acestor considerații generale intenționăm să continuăm analiza cererii de decizie preliminară formulate de Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă, Republica Cehă). Această cerere privește interpretarea a două regulamente ale Uniunii prin care se urmărește obiectivul de a proteja speciile faunei și florei sălbatice și de a asigura conservarea acestora prin controlul comerțului internațional cu exemplare din speciile respective, și anume Regulamentul (CE) nr. 338/97 al Consiliului⁸ și Regulamentul (CE) nr. 865/2006 al Comisiei⁹.

4. Regulamentul nr. 338/97 prevede anumite dispoziții derogatorii aplicabile exemplarelor născute și crescute în captivitate ale speciilor de animale enumerate în anexa A la acest regulament. Principala problemă ridicată în prezenta cauză este în esență aceea dacă, pentru a stabili dacă exemplarele se califică pentru o derogare de la interdicția de comercializare aplicabilă exemplarelor crescute în captivitate ale unei specii de animale, autoritățile competente pot verifica originea animalelor de reproducere chiar și atunci când această examinare se extinde dincolo de exemplarele pe care crescătorul le-a achiziționat în mod legal. După cum intenționăm să demonstrăm în analiza noastră, autoritățile ar trebui să aibă competența de a proceda astfel pentru a stabili dacă derogarea trebuie acordată.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

CITES

5. CITES are ca obiect protejarea anumitor specii pe cale de dispariție ale faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului internațional. Aceasta stabilește regimuri distincte de protecție pentru diferitele specii, împărțite în trei categorii care corespund celor trei appendice la convenție, în funcție de gradul de risc de dispariție a acestora.

6. Această convenție, la care Uniunea a devenit parte la 8 iulie 2015, a fost pusă în aplicare în Uniunea Europeană începând cu 1 ianuarie 1984 în temeiul Regulamentului (CEE) nr. 3626/82¹⁰. Acest regulament a fost abrogat prin Regulamentul nr. 338/97.

⁶ Biroul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, *World Wildlife Crime Report 2020: Trafficking in protected species*, Organizația Națiunilor Unite, New York, 2020, p. 3.

⁷ *Ibid.*

⁸ Regulamentul Consiliului din 9 decembrie 1996 privind protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea (JO 1997, L 61, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 3, p. 239), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1320/2014 al Comisiei din 1 decembrie 2014 (JO 2014, L 361, p. 1).

⁹ Regulamentul Comisiei din 4 mai 2006 de stabilire a normelor de punere în aplicare a Regulamentului nr. 338/97 (JO 2006, L 166, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 16, p. 104), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) 2015/870 al Comisiei din 5 iunie 2015 (JO 2015, L 142, p. 3).

¹⁰ Regulamentul Consiliului din 3 decembrie 1982 de punere în aplicare în Comunitate a Convenției privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție (JO 1982, L 384, p. 1).

7. Apendicele I la CITES include speciile cele mai amenințate cu dispariția, pentru care regimul de protecție este cel mai strict. În conformitate cu articolul II alineatul (1) din CITES, comerțul cu exemplare din aceste specii trebuie autorizat numai în „circumstanțe excepționale”.

8. În temeiul articolului II alineatul (2) litera (a) din CITES, appendicele II la această convenție include „toate speciile care, chiar dacă nu sunt neapărat amenințate în prezent cu dispariția, pot ajunge în această situație, dacă comerțul cu exemplare din speciile respective nu este supus unei reglementări stricte pentru a evita o utilizare incompatibilă cu supraviețuirea lor”. Cerințele pentru importurile de specii din appendicele II sunt mai puțin stricte în comparație cu cele care se aplică speciilor din appendicele I.

9. Articolul VII alineatul (4) din CITES prevede că exemplarele dintr-o specie de animale inclusă în appendicele I și crescute în captivitate în scopuri comerciale sunt considerate exemplare din speciile incluse în appendicele II.

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 338/97

10. Articolul 1 din Regulamentul nr. 338/97 precizează că obiectul acestuia constă în protejarea speciilor de faună și floră sălbatice și asigurarea conservării prin controlarea comerțului acestora. El precizează de asemenea că regulamentul se aplică cu respectarea obiectivelor, a principiilor și a dispozițiilor CITES.

11. Articolul 2 din regulamentul menționat conține următoarele definiții:

„[...]”

(g) «organ de gestionare» înseamnă o autoritate administrativă națională desemnată, în cazul unui stat membru, în conformitate cu articolul 13 alineatul (1) litera (a) [...]

[...]

(s) «specie» înseamnă o specie, subspecie sau una din populațiile acestora;

(t) «exemplar» înseamnă orice animal sau plantă, vie sau moartă, din speciile prevăzute la anexele A-D [...]

[...]”

12. Articolul 8 din Regulamentul nr. 338/97 prevede:

„(1) Sunt interzise cumpărarea, oferta de cumpărare, achiziția în scopuri comerciale, expunerea în scopuri comerciale, utilizarea în scop lucrativ și vânzarea, păstrarea pentru vânzare, punerea în vânzare sau transportul pentru vânzare al exemplarelor speciilor incluse la anexa A.

[...]

(3) În conformitate cu cerințele altor acte legislative comunitare privind conservarea faunei și florei sălbatice, se poate face derogare de la interdicțiile prevăzute la alineatul (1), cu condiția să se obțină de la organul de gestionare al statului membru în care se găsesc exemplarele un certificat în acest scop, eliberat în considerarea fiecărui caz în parte, atunci când exemplarele:

[...]

(d) sunt exemplare născute și crescute în captivitate, ale unei specii de animale sau exemplare înmulțite artificial ale unei specii de plante sau o parte sau un produs obținut din asemenea exemplare [...]

[...]”

Regulamentul nr. 865/2006

13. Articolul 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006 conține următoarea definiție:

„«animale de reproducere» înseamnă totalitatea animalelor dintr-o unitate de creștere a animalelor care sunt utilizate pentru reproducere;”

14. Articolul 54 din Regulamentul nr. 865/2006, intitulat „Exemplare din specii animale, născute și crescute în captivitate”, prevede:

„Fără a aduce atingere articolului 55, se consideră că un exemplar dintr-o specie de animale este născut și crescut în captivitate numai în cazul în care o autoritate de gestionare competentă, în urma consultării unei autorități științifice competente din statul membru în cauză, are certitudinea că sunt respectate următoarele criterii:

[...]

(2) animalele de reproducere au fost stabilite în conformitate cu dispozițiile legale aplicabile acestora în momentul achiziției și într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea speciei respective în natură;

[...]”

Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

15. Reclamantul este crescător de papagali. La 21 ianuarie 2015, el a depus o cerere de derogare de la interdicția de comercializare în ceea ce privește cinci exemplare de papagal zambilă (*Anodorhynchus hyacinthinus*) născute în anul 2014 în crescătoria reclamantului. Această specie este inclusă în anexa A la Regulamentul nr. 338/97 și în appendicele I la CITES. Autoritatea de gestionare competentă a refuzat să aprobe această cerere, pe baza unui aviz al autorității științifice competente.

16. În scopul aprecierii sale, autoritatea de gestionare competentă a făcut următoarele constatări cu privire la originea papagalilor care fac obiectul evaluării. Bunicii papagalilor (denumiți în continuare „exemplarele-bunici”) au fost importați de un resortisant uruguayan în Bratislava (Slovacia) în luna iunie a anului 1993, în condiții suspecte. Exemplarele-bunici au fost ulterior

transportate de FU cu autoturismul în Republica Cehă. La frontieră, autoturismul a fost oprit de autoritățile vamale, iar exemplarele-bunici i-au fost confiscate lui FU printr-o decizie administrativă. Această decizie administrativă a fost însă anulată de Vrchní soud v Praze (Curtea Superioară din Praga, Republica Cehă) în anul 1996.

17. Autoritățile i-au înapoiat lui FU exemplarele-bunici, acesta împrumutându-le ulterior lui GV. GV a crescut părăinții papagalilor în cauză (denumiți în continuare „exemplarele-părinți”) în anul 2000, iar ulterior i-a returnat exemplarele-bunici lui FU, care, la rândul său, le-a predat grădinii zoologice din Zlín (Zlín, Republica Cehă). Reclamantul a obținut exemplarele-părinți de la GV în anul 2000. Validitatea transferului de proprietate asupra exemplarelor-părinți către reclamant nu este contestată.

18. Autoritatea științifică a evaluat dacă exemplarele-părinți puteau beneficia de derogarea de la interdicția de comercializare aplicabilă exemplarelor crescute în captivitate ale unei specii de animale în conformitate cu condițiile prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006. Potrivit acestei dispoziții, animalele de reproducere trebuie stabilite „în conformitate cu dispozițiile legale aplicabile acestora în momentul achiziției și într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea speciei respective în natură”. Autoritatea științifică a recomandat să nu se acorde această derogare. În opinia sa, certificatele de înregistrare a exemplarelor-bunici conțin neregularități și, în plus, nu a fost furnizată nicio informație cu privire la originea exemplarelor-părinți.

19. Pe baza avizului autorității științifice, autoritatea de gestionare competentă a refuzat să acorde o derogare care să permită comercializarea exemplarelor în cauză. Reclamantul a contestat această decizie în fața Ministerstvo životního prostředí (Ministerul Mediului, Republica Cehă). În contestația formulată, acesta a susținut că noțiunea de „animale de reproducere” a fost interpretată în mod eronat. În opinia sa, această noțiune nu cuprinde decât exemplarele-părinți și descendenții acestora. Prin urmare, autoritățile nu aveau competența de a verifica originea exemplarelor-bunici. Ministerstvo životního prostředí (Ministerul Mediului) a respins această contestație, considerând că metoda de achiziționare a primei perechi reproducătoare este determinantă pentru a aprecia dacă animalele de reproducere au fost stabilite în conformitate cu normele aplicabile. Având în vedere că reclamantul nu a fost în măsură să dovedească originea exemplarelor-bunici, era imposibil să se acorde derogarea care să permită comercializarea exemplarelor în cauză.

20. Reclamantul a atacat decizia Ministerstvo životního prostředí (Ministerul Mediului) la Krajský soud v Hradci Králové (Curtea Regională din Hradec Králové, Republica Cehă). În hotărârea pronunțată de această instanță s-a precizat că comerțul cu papagali din specia *Anodorhynchus* este interzis și nu poate fi permis decât în circumstanțele excepționale prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, circumstanțe care nu erau cele în care se afla reclamantul. Instanța respectivă a arătat că, la momentul achiziției exemplarelor-bunici, CITES era deja în vigoare în Republica Cehă și fusese transpusă în dreptul național. Aceasta a considerat că, potrivit reglementării de punere în aplicare a CITES, este permisă o examinare a originii animalelor de reproducere și că ea se poate extinde la exemplarele-bunici. Prin urmare, noțiunea de „animale de reproducere”, astfel cum este definită de Regulamentul nr. 865/2006, cuprinde toate cele trei generații de papagali.

21. Reclamantul a formulat recurs împotriva hotărârii Krajský soud v Hradci Králové (Curtea Regională din Hradec Králové) la Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă), instanța de trimitere. Acesta a susținut că în hotărârea atacată s-a săvârșit o eroare de drept

atunci când s-a considerat că noțiunea de „animale de reproducere” include părinții și bunicii exemplarelor în cauză. Potrivit reclamantului, o astfel de interpretare îi impune o sarcină a probei nerezonabilă. În plus, el susține că este incorectă în raport cu domeniul de aplicare al noțiunii de „animale de reproducere”. Potrivit reclamantului, această noțiune include toate animalele situate într-o anumită unitate de creștere a animalelor, iar nu ascendenții lor crescuți în alte unități sau de alți crescători. Reclamantul susține de asemenea că decizia atacată i-a încălcat dreptul de proprietate și încrederea legitimă, având în vedere că a achiziționat în mod legal exemplarele-părinți.

22. În răspunsul la recursul formulat de reclamant, Ministerstvo životního prostředí (Ministerul Mediului) a făcut trimitere la modul de redactare a articolului 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, care utilizează noțiunea de „[stabilire]” a animalelor de reproducere. Noțiunea de „stabilire” se referă în mod clar la trecut și, prin urmare, la începutul liniei de reproducere. În plus, Ministerstvo životního prostředí (Ministerul Mediului) a afirmat că definiția animalelor de reproducere este secundară, în timp ce modul de stabilire a animalelor de reproducere este determinant pentru acordarea unei derogări. În ceea ce privește sarcina probei, Ministerstvo životního prostředí (Ministerul Mediului) a afirmat că aceasta nu este nerezonabilă, dat fiind că proprietarul ar fi obligat să dovedească originea animalelor de reproducere numai în cazul în care intenționează să comercializeze generațiile următoare. Autoritățile examinează originea animalelor de reproducere în conformitate cu practica consacrată în Uniunea Europeană. Cu toate acestea, teza contrară, susținută de reclamant, facilitează legitimarea animalelor de reproducere obținute pe baza unor exemplare prelevate din natură. În ceea ce privește dreptul de proprietate, Ministerstvo životního prostředí (Ministerul Mediului) a constatat că proprietatea legală asupra exemplarelor-bunici și a descendenților acestora nu este contestată. Astfel, dreptul de proprietate al reclamantului nu este încălcat, ci doar restrâns.

23. Instanța de trimitere arată că problema determinantă în prezenta cauză este dacă definiția „animalelor de reproducere” în sensul articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006 cuprinde toate animalele dintr-o anumită unitate de creștere a animalelor care sunt utilizate pentru reproducere. În cazul în care Curtea ar interpreta această definiție în sens larg, și anume că include exemplarele-bunici care nu sunt deținute de reclamant, a doua întrebare preliminară ar rămâne fără obiect.

24. Cu toate acestea, în cazul în care Curtea ar da o interpretare restrictivă noțiunii de „animale de reproducere”, limitată la exemplarele din cadrul unei anumite unități de creștere a animalelor, ar fi necesar să se răspundă la a doua întrebare preliminară. Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă noțiunea de „[stabilire]” a animalelor de reproducere, prevăzută la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, acoperă numai achiziționarea legală a exemplarelor în cauză sau dacă aceasta acoperă și începutul liniei de reproducere.

25. În această privință, instanța de trimitere consideră că interpretarea potrivit căreia noțiunea de „stabilire” acoperă începutul liniei de reproducere a exemplarelor în cauză împiedică legitimarea animalelor de reproducere „discutabile” prin intermediul unor cesiuni „necinstite”. Pe de altă parte, instanța respectivă arată că o cesiune „necinstită” nu este posibilă în cadrul Uniunii Europene. Astfel, aceasta consideră că, potrivit cadrului legislativ în vigoare în prezent, este imposibil să se achiziționeze în mod legal exemplare ale animalelor enumerate în anexa A la Regulamentul nr. 865/2006 fără obținerea unei derogări. În plus, dacă examinarea întregii linii de reproducere ar fi permisă, acest lucru ar impune cerințe nerealiste proprietarilor de animale protejate, obligându-i să dovedească legitimitatea unei linii genealogice lungi și nedefinite.

26. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă pot fi luate în considerare circumstanțe individuale, cum ar fi achiziționarea legală a exemplarelor-părinți de către reclamant și încrederea legitimă a acestuia în posibilitatea de a comercializa descendenții, cel puțin în Republica Cehă. Instanța de trimitere arată, în această privință, că, chiar dacă CITES ar fi fost aplicabilă în Republica Cehă la momentul achiziției, reglementarea națională de transpunere nu impunea eliberarea unui certificat în cazul unei cesiuni naționale. În plus, legislația mai strictă a Uniunii, care impune eliberarea unui astfel de certificat în cazul unei cesiuni în interiorul Uniunii, precum și în interiorul aceluiași stat membru, nu era aplicabilă în momentul în care a avut loc cesiunea exemplarelor-părinți.

27. În aceste condiții, Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) «Animalele de reproducere», în sensul [Regulamentului nr. 865/2006], includ exemplarele care sunt părinți ai exemplarelor crescute de un anumit crescător, chiar dacă acesta nu a fost niciodată proprietarul sau deținătorul acestora?
- 2) În cazul în care la prima întrebare se va răspunde că exemplarele parentale nu fac parte din animalele de reproducere, atunci autoritățile competente, la examinarea respectării condiției prevăzute la articolul 54 punctul 2 din [Regulamentul nr. 865/2006] referitoare la stabilirea animalelor de reproducere în conformitate cu dispozițiile legale și într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea exemplarelor sălbatice, au dreptul de a controla originea acestor exemplare parentale și de a aprecia, pe această bază, dacă animalele de reproducere au fost stabilite în conformitate cu normele prevăzute la articolul 54 punctul 2 din acest regulament?
- 3) La examinarea respectării condiției prevăzute la articolul 54 punctul 2 din [Regulamentul nr. 865/2006], referitoare la stabilirea animalelor de reproducere în conformitate cu dispozițiile legale și într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea exemplarelor sălbatice, se pot lua în considerare și alte circumstanțe ale cauzei (în special, buna-credință la cesiunea exemplarelor și încrederea legitimă că eventualii descendenți ai acestora vor putea fi comercializați, precum și, dacă este cazul, dispozițiile legale mai puțin stricte în vigoare în Republica Cehă anterior aderării la Uniunea Europeană)?”

Analiză

Cu privire la prima întrebare

28. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă noțiunea de „animale de reproducere”, în sensul articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006, include părinții exemplarelor crescute de un anumit crescător care nu este nici proprietarul, nici deținătorul acestora.

29. În această privință, observăm, cu titlu introductiv, că calificarea exemplarelor de animale ca fiind „născute și crescute în captivitate” are consecințe importante în ceea ce privește statutul lor de protecție. Astfel, în timp ce, în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 338/97, comerțul cu exemplarele speciilor incluse în anexa A la acest regulament este *interzis*, articolul 8 alineatul (3) litera (d) din acest regulament prevede că exemplarele născute și crescute în captivitate ale unei specii de animale se pot califica pentru o *derogare* de la interdicția de

comercializare (denumită în continuare „derogarea pentru animalele crescute în captivitate”). Autoritatea de gestionare competentă emite un certificat în acest sens (denumit în continuare „certificatul de derogare pentru comercializare”).

30. Articolul 54 din Regulamentul nr. 865/2006 prevede o serie de condiții care trebuie îndeplinite pentru ca autoritatea de gestionare să considere că exemplarele sunt născute și crescute în captivitate. Mai precis, potrivit articolului 54 punctul 2 din regulamentul respectiv, autoritatea de gestionare competentă trebuie să se asigure că „animalele de reproducere au fost stabilite în conformitate cu dispozițiile legale aplicabile acestora în momentul achiziției și într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea speciei respective în natură”.

31. În speță, este cert că părinții exemplarelor achiziționate de reclamant (cu alte cuvinte, bunicii celei mai tinere generații de papagali) nu îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006. Astfel, exemplarele-bunici au fost capturate în natură și au fost importate în Republica Cehă în condiții suspecte. Cu toate acestea, reclamantul arată că noțiunea de „animale de reproducere” nu ar trebui să includă exemplarele care nu au fost niciodată în proprietatea sa și nici deținute în unitatea sa de creștere. În opinia sa, autoritățile ar trebui să examineze condițiile de acordare a unei derogări de la interdicția de comercializare în considerarea statutului juridic numai al exemplarelor deținute în propria sa unitate de creștere.

32. În acest context, instanța de trimitere urmărește să se stabilească *domeniul de aplicare* al noțiunii de „animale de reproducere” în sensul articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006. În cazul în care această noțiune este interpretată în sensul că include toate exemplarele utilizate în scopul reproducerii liniei respective, indiferent de unitatea în care sunt deținute, nu este necesar să se examineze celelalte două întrebări. Autoritățile trebuie să ia în considerare, prin definiție, ascendența animalelor de reproducere atunci când examinează stabilirea acestora, în sensul articolului 54 punctul 2 din regulamentul respectiv.

33. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție¹¹.

34. În ceea ce privește modul de redactare a articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006, acesta definește noțiunea de „animale de reproducere” ca fiind „totalitatea animalelor dintr-o unitate de creștere a animalelor care sunt utilizate pentru reproducere”.

35. Instanța de trimitere, precum și Comisia Europeană în observațiile sale, consideră că modul de redactare a definiției „animalelor de reproducere” vizează exclusiv animalele deținute într-o anumită unitate de creștere. Într-adevăr, definiția se referă la animalele deținute într-„o” unitate de creștere și nu în *orice* unitate de creștere.

36. Examinarea comparativă a diferitelor versiuni lingvistice pledează în favoarea unei astfel de interpretări. Versiunea în limba franceză se referă la „*un établissement d'élevage*”, versiunea în limba spaniolă la „*un establecimiento*”, versiunea în limba germană la „*einem Zuchtbetrieb*”, iar versiunea în limba letonă la „*dzīvnieki audzētavā*”¹².

¹¹ Hotărârea din 8 decembrie 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Ordine de plată falsificate) (C-584/19, EU:C:2020:1002, punctul 49).

¹² Sublinierea noastră.

37. Cu toate acestea, interpretarea textuală nu este concludentă în măsura în care alte versiuni lingvistice ale articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006 sugerează că noțiunea de „animale de reproducere” înseamnă toate animalele care fac obiectul unui „proces” de reproducere¹³. În plus, Republica Slovacă consideră că termenul „unitate” utilizat în versiunea în limba engleză are conotația de „proces de reproducere”, iar nu de unitate de creștere concretă.

38. Ținând seama de disparitatea care există între versiunile lingvistice ale articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006 care sunt autentice în egală măsură, trebuie să se examineze contextul în care se înscrie această dispoziție, precum și obiectivele urmărite de aceasta și de reglementarea din care face parte¹⁴.

39. În ceea ce privește contextul în care se înscrie articolul 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006, trebuie amintit că, astfel cum rezultă din considerentul (1) al acestui regulament, obiectivul său este, printre altele, de a asigura respectarea integrală a dispozițiilor CITES. Prin urmare, în vederea interpretării acestui regulament, este necesar să se țină seama de dispozițiile CITES, inclusiv de rezoluțiile adoptate de Conferința părților la CITES (denumite în continuare „Rezoluția Conf.”), care permit clarificarea interpretării dispozițiilor acestei convenții¹⁵.

40. În această privință, facem următoarele observații. Pe de o parte, definiția noțiunii de „animale de reproducere” în sensul Regulamentului nr. 865/2006 este aproape identică cu cea adoptată prin Rezoluția Conf. 10.16. Această rezoluție precizează că „«animalele de reproducere» ale unei unități înseamnă ansamblul animalelor din unitatea de creștere a animalelor care sunt utilizate pentru reproducere”¹⁶. Utilizarea articolului hotărât în cadrul substantivelor „animalele” și „unitatea” pare să sugereze că noțiunea de „animale de reproducere” ar trebui înțeleasă ca incluzând toate animalele utilizate pentru reproducere *într-o anumită unitate de creștere*, iar nu de către diverși crescători într-un număr nedeterminat de unități.

41. Pe de altă parte, conform Rezoluției Conf. 12.10¹⁷, o „unitate” poate fi înregistrată în conformitate cu procedura pe care o stabilește numai dacă exemplarele produse de respectiva unitate se califică drept exemplare „crescute în captivitate”, în conformitate cu dispozițiile Rezoluției Conf. 10.16¹⁸. Termenii celei dintâi rezoluții și ai anexelor la aceasta oferă indicii suficient de clare că unitatea de creștere a animalelor în captivitate [„captive-breeding operation”] nu poate fi înțeleasă în sensul de „proces”¹⁹.

¹³ Ne referim în special la versiunile slovenă, greacă și croată.

¹⁴ A se vedea în acest sens Hotărârea din 24 martie 2021, A (C-950/19, EU:C:2021:230, punctele 37 și 38).

¹⁵ A se vedea prin analogie Hotărârea din 12 mai 2021, Hauptzollamt B (Caviar de sturion) (C-87/20, EU:C:2021:382, punctele 30 și 31).

¹⁶ Rezoluția Conf. 10.16, punctul 1 litera (c).

¹⁷ Această rezoluție este intitulată „Înregistrarea unităților de creștere în captivitate în scopuri comerciale a speciilor de animale din apendicele I”. Ea nu este pusă în aplicare în Uniune, ceea ce înseamnă că înregistrarea unităților comerciale de creștere a animalelor în captivitate la secretariatul CITES nu este o cerință pentru comerțul în Uniunea Europeană. Acestea fiind spuse, rezoluția respectivă poate fi utilizată ca punct de referință în ceea ce privește interpretarea noțiunii de „unitate de creștere a animalelor”.

¹⁸ Rezoluția Conf. 12.10, punctul 5 litera (a).

¹⁹ Cu titlu de exemplu, anexa 1 la Rezoluția Conf. 12.10 stabilește informațiile care trebuie furnizate secretariatului de către autoritatea de gestionare cu privire la unitățile care urmează să fie înregistrate, care includ numele și adresa proprietarului și ale directorului unității de creștere a animalelor în captivitate, data creării unității și descrierea instalațiilor de adăpostire a animalelor de reproducere. Anexa 3 la aceeași rezoluție prevede un model de formular de cerere de înregistrare, care impune, printre altele, indicarea datelor de contact ale proprietarului și ale directorului unității de creștere a animalelor în captivitate.

42. Din motive de exhaustivitate, poate fi util să observăm că, chiar și în alte domenii de drept, în special în dreptul agricol al Uniunii, noțiunea de „unitate de creștere” este înțeleasă în mod similar. Regulamentul (UE) 2016/1012²⁰ definește noțiunea de „exploatație de ameliorare” ca fiind „orice asociație de crescători, organizație de ameliorare, exploatație privată care desfășoară activități într-un sistem de producție închis sau organism public”.

43. În consecință, luarea în considerare a contextului în care se înscrie Regulamentul nr. 865/2006 confirmă interpretarea potrivit căreia noțiunea de „animale de reproducere”, în sensul articolului 1 alineatul (3) din regulamentul respectiv, include totalitatea animalelor dintr-o unitate de creștere concretă. Aceeași noțiune nu include părinții exemplarelor crescute de un anumit crescător pe care acesta nu i-a avut în proprietate sau nu i-a deținut.

44. În ceea ce privește obiectivul urmărit de articolul 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006 și de reglementarea din care face parte, acesta pledează de asemenea în favoarea unei interpretări mai restrictive a noțiunii de „animale de reproducere”. Definirea domeniului de aplicare al noțiunii respective are repercusiuni asupra determinării obiectului evaluării de către autorități atunci când acestea apreciază dacă animalele de reproducere au fost stabilite în conformitate cu condițiile prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006. Obiectul evaluării ar trebui să fie specific, precis și concret.

45. Din această perspectivă, chiar dacă ar fi acceptată interpretarea susținută de Republica Slovacă, potrivit căreia termenul englez „breeding operation” are conotația de „proces”, *quod non*, ni se pare evident că un astfel de proces nu ar putea fi nelimitat, ci ar trebui înțeles ca având *limite determinate* în cadrul unei unități concrete.

46. Republica Slovacă susține totuși că luarea în considerare a obiectivului general urmărit de Regulamentul nr. 865/2006, care constă în protecția speciilor pe cale de dispariție, ar trebui să conducă la o concluzie diferită. În opinia noastră, obiectivul urmărit de regulamentul respectiv nu poate conduce la o interpretare a noțiunii de „animale de reproducere” care ar fi incompatibilă cu semnificația acestei noțiuni în contextul legislativ în care se înscrie. În orice caz, interpretarea pe care o propunem a noțiunii de „animale de reproducere” nu subminează realizarea obiectivului de protecție a speciilor pe cale de dispariție. Astfel cum vom dezvolta în contextul celei de a doua și al celei de a treia întrebări preliminare, acest obiectiv este luat în considerare pentru a recunoaște că autoritatea de gestionare competentă are puterea de a examina ascendența animalelor de reproducere atunci când stabilește dacă un exemplar dintr-o specie de animale se califică pentru derogarea pentru animale crescute în captivitate.

47. Având în vedere cele de mai sus, concluzionăm că noțiunea de „animale de reproducere”, în sensul articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006, include totalitatea animalelor deținute într-o unitate de creștere concretă. Prin urmare, această noțiune nu include, ca atare, părinții exemplarelor crescute de un anumit crescător pe care acesta nu i-a avut în proprietate sau nu i-a deținut.

²⁰ Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016 privind condițiile zootehnice și genealogice aplicabile ameliorării animalelor de reproducție de rasă pură, a porcilor de reproducție hibrizi și a materialului germinativ provenit de la acestea, comerțului cu acestea și introducerii lor în Uniune și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 652/2014 și a Directivelor 89/608/CEE și 90/425/CEE ale Consiliului, precum și de abrogare a anumitor acte în sectorul ameliorării animalelor („Regulamentul privind ameliorarea animalelor”) (JO 2016, L 171, p. 66).

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

48. Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență, pe de o parte, să se stabilească dacă autoritatea de gestionare competentă are puterea de a verifica originea animalelor de reproducere pentru a se asigura că acestea au fost stabilite în conformitate cu dispozițiile legale și într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea speciei respective în natură, în sensul articolului 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006. Pe de altă parte, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în cadrul acestei examinări, sunt determinante circumstanțele specifice ale cauzei, precum buna-credință a crescătorului și încrederea legitimă a acestuia că va fi posibilă comercializarea descendenților, precum și legislația mai puțin strictă în vigoare în Republica Cehă anterior aderării țării respective la Uniunea Europeană.

49. Astfel cum vom încerca să demonstrăm în analiza noastră, autoritățile ar trebui să aibă competența de a verifica originea animalelor de reproducere. În cazul în care nu au certitudinea că sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, autoritățile ar trebui să aibă competența de a refuza acordarea unei derogări de la interdicția de comercializare. În opinia noastră, având în vedere norma generală care interzice comerțul cu specii pe cale de dispariție, autoritățile ar trebui să dispună de toate mijloacele pentru a investiga cazurile în care există indicatori de risc, iar nu să ignore astfel de indicatori.

a) Cu privire la competența autorității de gestionare de a stabili ascendența animalelor de reproducere

50. Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții²¹, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție.

51. În ceea ce privește, în primul rând, *textul* articolului 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, trebuie arătat că această dispoziție utilizează noțiunea de „[stabilire]” a animalelor de reproducere, care este destul de largă. Prin urmare, aceasta poate fi înțeleasă în sensul că implică examinarea unor evenimente care au avut loc în trecut și în special a *ascendenței* exemplarelor.

52. În ceea ce privește, în al doilea rând, *contextul* în care se înscrie această dispoziție, trebuie amintit, *primo*, că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 338/97 prevede o *normă generală care interzice* orice utilizare comercială a exemplarelor speciilor incluse în anexa A la acest regulament. Derogările prevăzute la articolul 8 alineatul (3) din regulamentul respectiv, inclusiv derogarea referitoare la exemplarele născute și crescute în captivitate ale unei specii de animale, *pot fi acordate în considerarea fiecărui caz în parte*. Interzicerea comerțului cu specii pe cale de dispariție reflectă un principiu fundamental al CITES, potrivit căruia comerțul cu exemplare de specii amenințate cu dispariția trebuie autorizat numai „în circumstanțe excepționale”²². Dat fiind că interdicția de a comercializa specii pe cale de dispariție constituie regula, în timp ce acordarea unei derogări de la această regulă în ceea ce privește speciile născute în captivitate constituie excepția, această excepție trebuie *interpretată în mod strict*.

²¹ A se vedea nota de subsol 11 de mai sus.

²² Articolul II alineatul (1) din CITES.

53. *Secundo*, articolul 8 alineatul (3) litera (d) din Regulamentul nr. 338/97 *permite, dar nu impune*, acordarea de derogări de la interdicția pe care o prevede²³. Din această dispoziție rezultă în mod clar că acordarea derogării pentru animalele crescute în captivitate nu reprezintă decât o *opțiune* pentru statele membre²⁴.

54. În această privință, este important de subliniat că din jurisprudența Curții rezultă că, în ceea ce privește speciile vizate de anexa A la Regulamentul nr. 338/97, statele membre sunt autorizate să prevadă o *interdicție generală* pe teritoriul lor a oricărei utilizări comerciale a exemplarelor născute și crescute în captivitate²⁵. În acest caz, trebuie să se considere *a fortiori* că, în cazul în care sunt autorizate derogări de la interdicția de comercializare a speciilor incluse pe listă, autoritățile dispun de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește metodele pe care le utilizează pentru a examina dacă exemplarele se califică pentru derogare.

55. *Tertio*, trebuie amintit că articolul 55 din Regulamentul nr. 865/2006 prevede că o autoritate competentă dispune de puterea discreționară de a solicita analiza probelor în cazul în care, *în sensul articolului 54*, consideră că este necesar să se stabilească *ascendența* unui exemplar prin analiza sângelui sau a altor țesuturi. Această dispoziție permite să se concluzioneze că autoritățile au competența de a examina ascendența animalelor de reproducere pentru a se pronunța cu privire la îndeplinirea condițiilor prevăzute la articolul 54 punctul 2 din regulamentul respectiv.

56. În ceea ce privește, în al treilea rând, obiectivul Regulamentului nr. 865/2006, trebuie amintit că acesta pune în aplicare Regulamentul nr. 338/97. Regimul instituit prin aceste regulamente în vederea protejării exemplarelor din speciile enumerate în anexa A la Regulamentul nr. 338/97 are drept scop să asigure protecția cea mai completă posibil pentru speciile faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea, cu respectarea obiectivelor, a principiilor și a dispozițiilor CITES²⁶. Interpretarea potrivit căreia autoritățile au competența de a examina ascendența exemplarelor în contextul unei cereri de acordare a unui certificat de derogare pentru comercializare contribuie la realizarea obiectivului urmărit de regulamentele menționate.

57. De asemenea, considerăm că este deosebit de relevant să evidențiem că condițiile pentru calificarea unui exemplar dintr-o specie de animale ca fiind născut și crescut în captivitate, astfel cum sunt prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, corespund celor prevăzute la punctul 2 litera (b) subpunctul (ii) litera (A) din Rezoluția Conf. 10.16. Această rezoluție a fost adoptată având în vedere preocuparea că „o mare parte din comerțul cu exemplare declarate crescute în captivitate este în continuare contrar [CITES] și rezoluțiilor Conferinței părților și poate prejudicia supraviețuirea populațiilor sălbatice ale speciei în cauză”. Interpretarea potrivit căreia autoritățile au competența de a verifica originea animalelor de reproducere este conformă cu intențiile Conferinței părților la CITES de a consolida protecția exemplarelor crescute în captivitate.

58. Orice altă interpretare ar fi de natură să contravină obiectivelor menționate mai sus. Astfel cum au subliniat instanța de trimitere, Comisia Europeană, Republica Cehă și Republica Slovacă în observațiile lor scrise, este necesar să se prevină riscul unei „legitimări” facile sau al unei „spălări” a exemplarelor comercializate în mod ilegal. Astfel, ar fi suficient ca un crescător să achiziționeze descendenții unui exemplar capturat în natură pentru ca viitoarea lor

²³ Hotărârea din 23 octombrie 2001, Tridon (C-510/99, EU:C:2001:559, punctul 34).

²⁴ A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 2001, Tridon (C-510/99, EU:C:2001:559, punctul 30).

²⁵ A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 2001, Tridon (C-510/99, EU:C:2001:559, punctul 41).

²⁶ A se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2014, Sofia Zoo (C-532/13, EU:C:2014:2140, punctul 34).

comercializare să devină legală²⁷. Din această perspectivă, nu considerăm convingătoare afirmația instanței de trimitere potrivit căreia o cesiune „necinstită” nu este posibilă în cadrul Uniunii Europene.

59. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că autoritățile sunt competente să examineze ascendența animalelor de reproducere în vederea aprecierii stabilirii acestora în sensul articolului 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006.

b) Cu privire la aspectele practice și la sarcina probei pentru stabilirea ascendenței animalelor de reproducere

60. Este important să se răspundă, în acest stadiu, preocupărilor exprimate de instanța de trimitere în ceea ce privește aspectele practice ale examinării de către autorități a ascendenței animalelor de reproducere. Aceste îndoieli corespund, într-o anumită măsură, argumentelor invocate de reclamant în observațiile sale scrise.

61. Suntem de acord cu Republica Cehă și cu Comisia, care subliniază în observațiile lor scrise și în răspunsul la o întrebare adresată de Curte că examinarea de către autorități se poate extinde astfel încât să includă momentul în care primele exemplare au fost scoase din sălbăticie. Astfel cum s-a arătat la punctul 51 din prezentele concluzii, noțiunea de „[stabilire]” a animalelor de reproducere, utilizată la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, este foarte largă. Prin urmare, domeniul său de aplicare poate include examinarea *întregii linii de reproducere* până la exemplarele prelevate din mediul lor natural. În plus, astfel cum subliniază în mod întemeiat Comisia în răspunsul său la o întrebare adresată de Curte, termenul „ascendență” utilizat la articolul 55 din Regulamentul nr. 865/2006 este mai larg decât termenul „părinți” utilizat la articolul 54 punctul 1 litera (a) din acest regulament. Prin urmare, termenul „ascendență” pare să sugereze că autoritățile ar trebui să aibă competența de a-și extinde investigația până la momentul în care exemplarele au fost scoase din sălbăticie, astfel cum s-a întâmplat în cazul exemplarelor-bunici în cauză.

62. Perioada de timp care ar fi putut să treacă de la momentul în care animalele de reproducere inițiale au fost scoase din sălbăticie nu este, în opinia noastră, determinantă ca atare în împrejurări în care activitatea preconizată implică comerțul. Regulamentul nr. 338/97 prevede deja o situație specifică în care autoritățile pot decide să acorde o derogare în considerarea trecerii timpului. Această situație privește „exemplare prelucrate, dobândite în urmă cu peste cincizeci de ani”²⁸, în sensul articolului 2 litera (w) din Regulamentul nr. 338/97. Cu toate acestea, exemplarele în cauză nu intră în domeniul de aplicare al dispoziției respective.

63. Reclamantul susține că cerința de a dovedi legitimitatea întregii linii de reproducere generează o sarcină a probei nerezonabilă. Nu suntem convinși că aceasta este situația.

²⁷ A se vedea Lieberman, S., „Procedures used by the United States of America in making CITES non-detriment findings” în Rosser, A., Haywood, M., *Guidance for CITES Scientific Authorities: Checklist to Assist in Making Non-detriment findings for Appendix II Exports*, IUCN – The World Conservation Union, Gland, Switzerland and Cambridge, UK, 2002, p. 32, care observă, în legătură cu procedurile utilizate în Statele Unite: „există [...] mult prea multe cazuri în care, chiar dacă animalele sunt ele însele crescute în captivitate, animalele de reproducere inițiale nu au fost obținut în mod legal și, prin urmare, exportul chiar și al descendenților ar afecta supraviețuirea speciei (în sensul că sporește cererea și facilitează comerțul dăunător)”.

²⁸ Articolul 8 alineatul (3) litera (b).

64. În această privință, trebuie amintit, astfel cum s-a arătat la punctul 30 din prezentele concluzii, că articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006 prevede două condiții în ceea ce privește stabilirea animalelor de reproducere pe care autoritățile administrative trebuie să le evalueze. Prima se referă la stabilirea animalelor de reproducere „în conformitate cu dispozițiile legale aplicabile acestora în momentul achiziției” (denumită în continuare „aviz de achiziție legală”). Cea de a doua se referă la stabilirea animalelor de reproducere „într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea speciei respective în natură” (denumită în continuare „aviz de comerț nedăunător”). Aceste două evaluări nu sunt specifice în ceea ce privește aspectul dacă exemplarele trebuie considerate născute și crescute în captivitate, ele reflectă o abordare generală a reglementării comerțului prevăzută de Regulamentul nr. 338/97 și de CITES²⁹.

65. În cadrul evaluărilor efectuate de autorități, potrivit articolului 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006, este important să se observe că examinarea ascendenței pare a fi o *practică obișnuită*, astfel cum au subliniat Republica Cehă și Comisia Europeană în observațiile lor scrise.

66. Republica Cehă și Comisia Europeană explică în esență că crescătorii nu trebuie să dovedească *în mod sistematic* legitimitatea întregii ascendențe a animalelor de reproducere. Autoritățile efectuează o *evaluare a riscurilor* în funcție de circumstanțele fiecărui caz în parte³⁰. La efectuarea unei astfel de evaluări, „gradul de risc pentru specie (risc de prejudiciu, implicarea în comerțul ilegal etc.)” ar trebui „să determine [...] gradul de examinare”³¹. Comisia Europeană, în răspunsul său scris la o întrebare adresată de Curte, oferă anumite exemple de *indicatori de risc* relevanți cărora autoritățile ar trebui să le acorde o atenție deosebită. Printre acești indicatori de risc se numără următorii: o creștere bruscă sau un volum semnificativ al comerțului cu exemplare declarate în captivitate; declararea ca fiind crescute în captivitate a exemplarelor care provin din unități al căror nivel de producție anuală depășește nivelul normal, luând în considerare dimensiunea populației parentale și potențialul de reproducere a speciilor în cauză; exemplare a căror dimensiune și stare nu sunt conforme cu datele de reproducere furnizate sau existența unor îndoieli cu privire la originea legală a animalelor de reproducere inițiale care ar fi putut fi achiziționate înainte ca țara în care sunt situate să devină parte la CITES. Comisia Europeană a afirmat de asemenea că cooperează în prezent cu statele membre pentru elaborarea unui document de orientare cu exemple relevante de indicatori de risc.

67. Comisia Europeană a subliniat de asemenea că, atunci când autoritățile evaluează dacă să acorde un certificat de derogare pentru comercializare, acestea iau în considerare cerințele privind „lanțul de custodie”³². Această examinare implică documentația referitoare la legalitatea achiziționării animalelor de reproducere. În acest context, nu pare nerezonabil să se impună crescătorului să fie în măsură să dovedească legalitatea achiziției pe baza registrelor de creștere. În plus, Comisia Europeană a explicat, în răspuns la o întrebare adresată de Curte, că, în cazul în care documentația nu există, dovada legalității lanțului de custodie rămâne posibilă prin alte mijloace.

²⁹ A se vedea articolul 5 alineatul (2) literele (a) și (b) din Regulamentul nr. 338/97 și articolul IV alineatul (2) literele (a) și (b) din CITES în ceea ce privește condițiile de eliberare a unui permis de export pentru speciile enumerate. A se vedea de asemenea Rezoluția Conf. 18.7 „Avize de achiziție legală” și Rezoluția Conf. 16.7 „Avize de comerț nedăunător”.

³⁰ În contextul specific al avizului de achiziție legală pentru exportul speciilor incluse în CITES, Rezoluția Conf. 18.7 definește termenul „evaluarea riscurilor” ca fiind „evaluarea probabilității ca un exemplar al unei specii incluse în CITES să nu fi fost achiziționată în mod legal”.

³¹ Lieberman, S., *op. cit.*, p. 30.

³² În contextul specific al avizului de achiziție legală pentru exportul speciilor incluse în CITES, Rezoluția Conf. 18.7 definește termenul „lanț de custodie” după cum urmează: „documentația cronologică, în măsura în care este posibil și în conformitate cu legile și registrele aplicabile, a tranzacțiilor referitoare la scoaterea din sălbăcie a unui exemplar și proprietatea ulterioară asupra exemplarului respectiv”.

68. De asemenea, trebuie amintit că, în ceea ce privește exemplarele din speciile incluse în anexa B la Regulamentul nr. 338/97, Curtea a statuat că sarcina de a stabili *mijloacele de probă* care să poată demonstra îndeplinirea condiției privind achiziționarea legală a exemplarelor respective revine autorităților competente ale statelor membre³³. Considerăm că același raționament ar trebui să se aplice *prin analogie* în ceea ce privește exemplarele din speciile incluse în anexa A la același regulament, ținând seama de faptul că acesta din urmă nu precizează mijloacele de probă care pot demonstra achiziționarea legală a exemplarelor respective.

69. În ceea ce privește *punctul de referință* pentru avizul de achiziție legală, din modul de redactare a articolului 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006 rezultă că autoritățile ar trebui să ia în considerare dispozițiile legale aplicabile *în momentul achiziției fiecărui exemplar* pe măsură ce acestea trec de la o generație la alta. În ceea ce privește punctul de referință pentru avizul de comerț nedăunător, trebuie să se arate că acesta nu este determinat în mod specific în dispoziția respectivă. În lipsa unei astfel de determinări, punctul de referință ar putea fi considerat identic cu cel al avizului de achiziție legală, și anume momentul achiziției exemplarelor inițiale. Cu toate acestea, avizul de comerț nedăunător este destul de amplu și poate include o serie de metode de evaluare³⁴. Natura determinării în cauză pare a fi mai compatibilă cu luarea în considerare a *evoluției* speciei în timp decât cu o dată specifică. Din această perspectivă, pare mai adecvat să se evite stabilirea unor limite. Prin urmare, suntem de acord cu abordarea Comisiei prezentată într-un răspuns la o întrebare adresată de Curte, potrivit căreia, pentru a ajunge la o concluzie valabilă, autoritățile ar trebui să poată lua în considerare starea speciei *la momentul evaluării*. O astfel de interpretare garantează că „cele mai bune informații științifice disponibile stau la baza avizului de comerț nedăunător”³⁵.

70. Observația noastră finală cu privire la constatările efectuate de autorități este că acestea trebuie, în orice caz, să respecte principiul dreptului Uniunii referitor la *o bună administrare*, care implică cerințe pe care statele membre trebuie să le respecte atunci când pun în aplicare dreptul Uniunii. Printre aceste cerințe, obligația de motivare a deciziilor adoptate de autoritățile naționale are o importanță deosebită, întrucât permite destinatarului acestor decizii să își apere drepturile și să decidă în deplină cunoștință de cauză dacă este util să formuleze o cale de atac jurisdicțională împotriva acestora. Această obligație este de asemenea necesară pentru a permite instanțelor să exercite controlul de legalitate a deciziilor menționate și constituie, așadar, una dintre condițiile efectivității controlului jurisdicțional garantat de articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”)³⁶. În speță, nu există elemente din dosar care să demonstreze o încălcare a obligației de motivare sau orice altă neregularitate în procedura urmată de autoritatea de gestionare competentă. Autoritatea respectivă a refuzat să acorde o derogare pentru comerțul cu exemplarele în cauză, bazându-se pe recomandarea autorității științifice potrivit căreia această derogare nu trebuie acordată.

71. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că recunoașterea puterii autorității de gestionare competente de a examina originea exemplarelor atunci când evaluează cererea de acordare a unui certificat de derogare pentru comercializare nu echivalează cu a impune crescătorilor o sarcină a probei nerezonabilă.

³³ Hotărârea din 16 iulie 2009, Rubach (C-344/08, EU:C:2009:482, punctul 27).

³⁴ A se vedea Rezoluția Conf. 16.7 (Rev. CoP17), „Avize de comerț nedăunător”.

³⁵ Rezoluția Conf. 14.2 „Viziunea strategică a CITES: 2008-2013”, Obiectivul 1.5.

³⁶ Hotărârea din 7 septembrie 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras (C-927/19, EU:C:2021:700, punctul 120).

c) *Cu privire la relevanța circumstanțelor specifice ale cauzei în ceea ce privește aprecierea condițiilor prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006*

72. Ultimul punct al analizei noastre va aborda problema ridicată de a treia întrebare adresată de instanța de trimitere în legătură cu relevanța circumstanțelor specifice ale cauzei asupra aprecierii condițiilor prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006. Potrivit instanței de trimitere, astfel de circumstanțe speciale includ încrederea legitimă (aparentă) a crescătorului în ceea ce privește dreptul său de a comercializa descendenții exemplarelor-bunici, buna sa credință în ceea ce privește legalitatea achiziției sau dispozițiile legale mai puțin stricte în vigoare în Republica Cehă anterior aderării la Uniunea Europeană.

73. În opinia noastră, niciuna dintre circumstanțele menționate mai sus nu justifică, prin ele însele, ca autoritatea de gestionare să adopte o abordare mai permisivă și să acorde o derogare care să permită comercializarea exemplarelor în cauză.

74. În primul rând, condițiile prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006 pe care autoritățile trebuie să le evalueze pentru calificarea exemplarelor ca fiind născute și crescute în captivitate nu se referă la crescător, ci la stabilirea animalelor de reproducere. În plus, aceste condiții sunt *cumulative*. Chiar dacă autoritățile concluzionează că stabilirea animalelor de reproducere era legală la momentul achiziției, această constatare nu este suficientă în sine pentru a se acorda o derogare. În plus, astfel cum am arătat mai sus³⁷, pentru ca autoritatea de gestionare să emită un aviz valid de comerț nedăunător, aceasta trebuie să ia în considerare mijloace de probă *actualizate* privind starea speciei.

75. În aceste condiții, considerăm că existența unui cadru legislativ mai puțin strict aplicabil la momentul achiziției animalelor de reproducere anterior aderării țării la Uniunea Europeană³⁸ nu constituie un motiv pentru ca autoritatea de gestionare să acorde o derogare de la interdicția de comercializare a exemplarelor în cauză. De asemenea, trebuie subliniat că, la momentul achiziției exemplarelor în cauză, CITES era deja aplicabilă în Republica Cehă. În plus, reclamantul nu a susținut că exemplarele în cauză se califică pentru derogarea aplicabilă „exemplarelor preconvenție”, cu alte cuvinte, exemplarelor din speciile incluse pe listă achiziționate anterior aplicării CITES în privința acestora³⁹.

76. Mai precis, în ceea ce privește pretinsa încredere legitimă a crescătorului, CITES nu afectează „în niciun fel” dreptul părților de a adopta măsuri interne mai stricte referitoare la condițiile privind comerțul cu speciile incluse în appendicele I la această convenție „sau [chiar] de interdicere completă a acestor activități”⁴⁰. Prin urmare, comercianții nu ar trebui să aibă dreptul să se aștepte ca respectivul cadru legislativ să rămână același în momentul în care decid să comercializeze exemplare care intră sub incidența regulii generale de interdicție prevăzute în CITES. Dimpotrivă, crescătorii trebuie să dea dovadă de *diligența necesară* atunci când intenționează să se angajeze într-un astfel de comerț⁴¹.

³⁷ Punctul 69.

³⁸ A se vedea explicațiile instanței de trimitere cu privire la acest aspect la punctul 26 din prezentele concluzii.

³⁹ Derogarea pentru exemplarele preconvenție este prevăzută la articolul 8 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul nr. 338/97. A se vedea Davies P., *op. cit.*, p. 510.

⁴⁰ Articolul XIV alineatul (1) litera (a) din CITES.

⁴¹ Chestiunea dacă autoritățile ar trebui eventual să prevadă măsuri tranzitorii pentru a permite comercianților să se adapteze este cu totul altă problemă. Reclamantul nu a invocat însă o încălcare a încrederii sale legitime pentru acest motiv.

77. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă imposibilitatea reclamantului de a comercializa exemplarele în cauză aduce atingere dreptului său de proprietate în sensul articolului 17 din cartă. Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante⁴², dreptul de proprietate nu apare ca fiind o prerogativă absolută, ci trebuie să fie luat în considerare din perspectiva funcției sale în societate. În consecință, unele limitări pot fi aduse folosinței acestui drept, cu condiția ca acestea să răspundă efectiv unor obiective de interes general și să nu constituie, din perspectiva obiectivului urmărit, o intervenție excesivă și intolerabilă care ar aduce atingere chiar substanței dreptului astfel garantat. În ceea ce privește obiectivele de interes general amintite anterior, protecția speciilor sălbatice figurează printre acestea⁴³ și poate, așadar, să justifice o restrângere a exercitării dreptului de proprietate. În ceea ce privește principiul proporționalității, este suficient să se constate că Regulamentul nr. 338/97 și Regulamentul nr. 865/2006 stabilesc un echilibru între cerințele acestui drept și cele legate de protecția speciilor sălbatice. În consecință, considerăm că dreptul de proprietate al reclamantului nu este încălcat.

78. De asemenea, este relevant să se arate că reclamantului i s-a permis să păstreze exemplarele și că nu a fost supus niciunui tip de sancțiune administrativă sau penală. Prin urmare, prezenta cauză nu pare să necesite o analiză suplimentară în ceea ce privește respectarea principiului proporționalității.

79. Cu toate acestea, reclamantul susține că activitatea sa de creștere a animalelor are un impact pozitiv asupra mediului. În opinia sa, comerțul cu exemplarele crescute în captivitate în cauză conduce la o scădere a cererii de achiziționare ilegală de exemplare capturate în natură. Aceasta este, în opinia noastră, o afirmație nesusținută. Articolul 8 alineatul (3) litera (f) din Regulamentul nr. 338/97 prevede în special că se poate face derogare de la interdicția de comercializare atunci când exemplarele „sunt destinate creșterii sau reproducerii și vor contribui astfel la conservarea speciilor în cauză”. Cu toate acestea, nu reiese din dosar și nici nu s-a susținut în fața Curții că crescătorul a solicitat autorităților o derogare în temeiul acestei dispoziții. În orice caz, astfel cum a arătat Republica Cehă în răspunsul său scris la o întrebare adresată de Curte, această dispoziție presupune că activitatea preconizată *contribuie în mod concret la conservarea speciei*, de exemplu în cazul participării la proiecte de conservare desfășurate de grădini zoologice sau în cazul în care exemplarele sunt returnate în natură.

80. Ultima noastră observație se referă la relevanța intervalului de timp care s-a scurs de la scoaterea din sălbăcie a animalelor de reproducere inițiale. Astfel cum am arătat la punctul 62 din prezentele concluzii, acest element nu ar trebui să fie decisiv ca atare atunci când evaluarea riscurilor a determinat autoritățile să se pronunțe împotriva acordării unei derogări. Norma generală care interzice activitățile comerciale care implică exemplare incluse în listă nu este limitată în timp. Din motive de exhaustivitate, dorim să subliniem încă o dată că prezenta cauză nu implică o procedură penală; dacă aceasta ar fi situația, s-ar aplica principiul prescripției. În plus, din punctul de vedere al dreptului civil, trebuie să se arate că legalitatea achiziționării exemplarelor în cauză nu este contestată.

81. Având în vedere cele de mai sus, nu considerăm că circumstanțele specifice ale cauzei, precum cele expuse de instanța de trimitere, sunt relevante în cadrul examinării de către autorități a condițiilor prevăzute la articolul 54 punctul 2 din Regulamentul nr. 865/2006.

⁴² A se vedea Hotărârea din 15 ianuarie 2013, Križan și alții (C-416/10, EU:C:2013:8, punctul 113).

⁴³ A se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iunie 2008, Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers și Andibel (C-219/07, EU:C:2008:353, punctul 27).

Concluzie

82. Având în vedere cele de mai sus, propunem să se răspundă la întrebările preliminare după cum urmează:

- 1) Noțiunea de „animale de reproducere”, în sensul articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 865/2006 al Comisiei din 4 mai 2006 de stabilire a normelor de punere în aplicare a Regulamentului nr. 338/97 al Consiliului, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) 2015/870 al Comisiei din 5 iunie 2015, include toate animalele deținute într-o unitate de creștere concretă. Această noțiune nu include părinții exemplarelor crescute de un anumit crescător pe care acesta nu i-a avut în proprietate sau nu i-a deținut.
- 2) Autoritatea de gestionare competentă are competența de a verifica originea animalelor de reproducere pentru a se asigura că acestea au fost stabilite în conformitate cu dispozițiile legale și într-un mod care să nu prejudicieze supraviețuirea speciei respective în natură, în sensul articolului 54 punctul 2 din Regulamentul (CE) nr. 865/2006. În scopul acestei examinări, nu sunt determinante circumstanțele specifice ale cauzei, precum buna-credință a crescătorului și încrederea legitimă a acestuia că va fi posibilă comercializarea descendenților, precum și legislația mai puțin strictă în vigoare în Republica Cehă anterior aderării țării respective la Uniunea Europeană.